

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1919 kl. 1/2, 2 e. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4,
i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder
för internationell överenskommelse i syfte att betrygga
nationella minoriteters rättigheter inom vissa stats-
samfund m. m.*

Motionen.

I en inom första kammaren väckt och till första kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 116, har herr Lindhagen hemställt,

1:o att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till att vid fredsuppgörelserna internationell överenskommelse träffas för betryggande av nationella minoriteters rättigheter inom statssamfund, där olika nationer oundvikligt eller lämpligen måste leva tillsammans, och att därvid även tillses, att den svensktalande befolkningen i Finland och Estland blir behörigen tillgodosedd;

2:o att riksdagen ville låta undersöka, vilka krav på undervisningen i modersmålen och tillgång till litteratur eller andra önskingar, som kunna hysas av den lappska och finsktalande befolkningen i Sverige, samt eventuellt underställa internationellt avgörande av svenska statsmakterna prövade föreskrifter för tryggande av dessa nationaliteters intressen.

I avseende å motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Motionären har framhållit, att de svenska statsmakterna med hänsyn till den talrika svenska befolkningen i Finland ha en särskild anledning att rikta sin uppmärksamhet på den angelägenhet, som i förra delen av förevarande motion beröres.

Att så är förhållandet torde av ingen bestridas, och vid upprepade tillfällen har ock i Sverige från skilda håll givits uttryck åt intresset härför.

Det synes utskottet emellertid icke vara erforderligt att genom särskild skrivelse från riksdagen fästa Kungl. Maj:ts regerings uppmärksamhet på nämnda fråga, då det lär med visshet kunna förväntas, att regeringen jämväl utan sådant uttalande från riksdagens sida, i den mån det finnes möjligt och lämpligt, lämnar sin medverkan för en tillfredsställande lösning av ifrågakvarande viktiga spörsmål.

Vad angår det under punkt 2 i motionen gjorda yrkandet anser sig utskottet till en början beträffande lapparna böra påpeka, att under samarbete med Norge och med hänsyntagande till de av lappfolket framställda önskemål överenskommelser redan träffats i syfte att bättre tillvarataga lapparnas speciella intressen i renbetesfrågan. Vidkommande de åtgärder, som vidtagits från svensk sida för tillgodoseende av ifrågakvarande folkstammars kulturella behov, har utskottet från biskopen i Luleå stift mottagit en P. M. i ämnet, av vilken inhämtas huvudsakligen följande:

Alltsedan år 1874 har ett förslagsanslag av statsmedel utgått till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste delar bosatta finnar. Detta anslag, som från början utgjorde 12,000 kronor, har tid efter annan höjts och är i årets statsverksproposition föreslaget till 300,000 kronor för år 1920. Med ifrågakvarande anslag bekostas ett för finnbygden avsett småskoleseminarium i Haparanda samt omkring ett åttiotal folkskolor och mindre folkskolor, vilka helt och hållet underhållas av staten. Vidare lämnas ur samma anslag bidrag till höjande av lärares löner utöver minimibeloppet, till en del skolmateriel åt skoldistriktet, till understödjande av folkhögskolan i Matarengi, till anordnande av bygdekurser i finnbygden, till spridande av svensk litteratur i de finsktalande församlingarna samt till utackordering av finsktalande barn i svensk bygd under sommarmånaderna. Undervisningsspråket i skolorna är numera svenska. En metodisk lärobok till handledning för lärare vid denna undervisning är på statens bekostnad utarbetad av prof. K. B. Wiklund. Befolkningen vill helst ha svensk undervisning åt sina barn, emedan den vet att uppskatta fördelarna av att känna riksspråket. Finskan är emellertid det vardagliga samtalspråket. Resultatet av skolundervisningen är gott.

Då den äldre generationen endast kan tala finska, hållas minst halva antalet gudstjänster på detta språk. Psalmbok, kyrkohandbok och en del andra böcker äro genom regeringens försorg utgivna på finska.

Till utbildande av präster, förtrogna med finska språket, utgå tre stipendier till teol. studerande, vardera å 750 kr. Stipendier utgå även till seminarieelever dels vid folkskoleseminarierna i Luleå, Umeå och Härnösand, dels vid småskoleseminariet i Haparanda.

Inför domstolar tillhandahålles tingstolk för parter, som ej förstå svenska.

Med hänsyn till de säregna förhållandena i finska gränsbygden har en järnväg byggts upp till Övertorneå, vilken säkerligen icke på länge kommit till stånd, därest statsmakterna ej visat en särskild omsorg om denna gränsbefolkning.

Att hänskjuta de åtgärder, som Sverige sålunda redan vidtagit eller kan komma att vidtaga för tryggande av ifrågavarande nationaliteters intressen, till internationellt avgörande torde ej böra ifrågakomma. Med den ställning Sverige kan antagas intaga till den rent principiella frågan om nationella minoriteters rätt lär det icke vara att befara, att icke lapparnas och den finsktalande befolkningens intressen uti ifrågavarande hänseende av de svenska statsmakterna jämväl framdeles iakttagas i den omfattning, som med hänsyn till staten i dess helhet är lämplig och av behovet påkallad. Utskottet vill till sist framhålla, att motionären till stöd för sitt nu ifrågavarande yrkande icke förebragt någon utredning eller angivit något skäl, varav en sådan åtgärd som den i senare delen av sistnämnda punkt påyrkade skulle kunna anses motiverad.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 februari 1919.

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Borell, Bergman, Hulting, Malkolm Petterson, Schyller, Lillienau och Dalberg.*
